Poezii de Constanţa Buzea

viaţa morţii

Simt stingerea și oboseala pe care plantele, plecînd
Din verde, ni le lasă-n suflet, impur reflux al respirării.
Simt cum și ultimele globuri prin care visele se mișcă
Se tulbură în vinețiul amor al toamnei. Mă îndur
De tine, moarte, și mișcarea o lepăd zilnic în grămezi ;
Întinde-ți botul foamei tale cu care simt că mă urmezi.
Salvînd iluzia de viață ce nu se poate prevedea,
Îmi las instinctu-n destrămare și gîndurile în durere
Cînd două nave se sfărîmă orbite de asemănare.

Toamna e anotimpul palid și crud, cînd lumea se înundă
De toate sufletele care purtau ca pavăză un trup,
De toate lemnele ucise, încrucișate pe morminte,
Care de voci se-mbibă-ntr-una, semințe mari ce se-ntrerup.
Simt nostalgia nemuririi acum cînd trebuie să mor,
Blestem că nu pot fi făptura cea tulbure de la-nceput,
Cînd mineralul consumase otrava duhului solar
Lăsînd un tînăr foc în centrul acestei stele vii de lut.

Cum să nu cred în mila lumii care se-neacă, plîng femei,
Cum să nu cred în puritate cînd doar în evocări transpare,
Și-n visul geniilor care supuse-s ritmurilor clare ?
Nu-i dor de spaime viitoare, ci rîsul care ne ajunse
După atîta sfărîmare de trupuri și de voci de zei,
Nu-i dorul morții care vine și trece albă printre lucruri
Împuținînd vederea lumii înfiptă-n cer, ci viața ei
În infinitul plin de îngeri stratificați, și de păcatul
Prin care toți trecînd, naivii, sînt preschimbați în demoni grei.

animale celebre

Tu te ridici la cerul plin de animale celebre,
Puncte vagi, simbolice linii, incerte asemănări,
Dar cerul e plin de animale celebre.
Tot timpul te pot vedea prin ceața de deasupra mării,
Tot timpul deznădăjduirii mele.
Viața ta începe să se repete
Făptură albă, nu te rarefia,
Cei ce se tem de înec și se înecă
Scapă de sub ocrotirea ta,
Dar gestul morții mele are putere de invocare ;
Cobor în valuri și tu mă urmezi
Păstrînd mereu aceeași distanță.
Tu, care nu aveai cuvinte în limbă
Ci sunete dulci.
Zbate-te pînă la țărmul de sus,
Nu mă lăsa naturii cadavrelor,
Nu-mi părăsi oasele,
Închide-mi cercul orbitei cu imaginea ta.

păşune

Dorm într-un aparat
medical
Desfigurată de frică.
Mi se răcesc rădăcinile
părului,
Plîng în somnul meu
provocat.

Simt cum îmi trece prin
suflet
Un ochi,
Prin șapte lentile mă
urmărește,
Prin șapte lucruri moarte
se uită
Și le face să vadă.

Oasele mi se întind
Și părul se sperie.
Dorm într-un aparat
medical,
Mă pasc boturile lui de
sticlă,
Vuiesc surori alergînd

În respirația medicilor.
Dorm într-un tunel
Care nu se mai stinge
Sîngele stă prăvălit într-o
imagine,
Celulele cele mai tari
Se ridică spre conștiință
Pe cînd restul extenuat
Tinde să se depună.
Profitînd de
transparență,
Știința mă paște încet.
Vindecătoare și
indiferentă.

nebunie de recompensă

Începe toamna, dulcele meu domn, putem spera
În sănătate, în esențe și în ideea de retragere,
Cînd ascuțit e unghiul din care ne privește
centrul
Și un limbaj ales înveșmîntează auzul nostru
rotitor.
Simt visul în surîsul tău, ca o întoarcere
A-nțelepciunii celor mai firești migrări.
Cînd nu văd plante felurite, păsări,
Înseamnă că mă uit un timp pe mine
Și că înnebunesc de liniște.
Dar toamna e o nebunie palidă, de recompensă,
E cum ai arbora un aer cald, cînd pieptul
Rămîne trist în fața unei figuri ce-i este necesară.
Cînd nu exprimi nimic mult timp și dintr-o dată
Vorbești frumos, răzbunător.
Parcă m-aș pregăti să îți mărturisesc păcate,
Să inventez un timp prin care n-am trecut,
Mă-nalț pe vîrfuri și dansez,
Fac ceea ce nu te aștepți,
Gîndesc ceea ce crezi că nu-mi stă în fire.
Cine-i această față îndepărtată, spui,
A fost lîngă obrazul meu vreodată ?
O, de m-ar ști, de m-ar vedea.
În ochi dispar, mă controlez, sînt demn,
Revin în sala unde nu sînt singur,
Aplaud, nu m-aud aplaudînd.
Și ea se-apleacă dureros, superior, demonic,
Cîndva iubeam un înger, mi-ngăduia să-l uit,
Și iată și contrariul, îl uit și vreau contrariul lui
Și sînt nebun că nu aplaud singur.
Spui mii de lucruri asemănătoare,
Și jocul cere joc, cruzimea generează un chef
enorm de chin,
Nu meriți chinul, dar atît de dulce e ochiul tău
De domn îndurerat și ne-nțeles.
Începe toamna, scump îți sună pașii
Pe pietrele anume rezonante.
Memoria curată după plîns
Înregistrează natural poeme.
Vorbești în ritm, ai un mister în gesturi,
Și cînd te-ntreb ce ai,
Uitînd să mă întreb ce ai ?
Răspunsul tău pe-al meu îl camuflează.
Difuz răsuni ca un castel cu bolți.
Cu ce te-aș ferici dacă ți-aș spune
Că te iubesc, nimic nu ți-aș adăuga. Deși...
Să ne îndepărtăm. Am har,
Mi-e dat să știu de la-nceput cît loc ocupă
plantele în an.
Să ne iubim și prin apropiere să stăm străini.
Ai de ales. Eu vreau.

Cît s-atingi o stea

◆ povestire de

MIRCEA CONSTANTINESCU

(La marginea orașului, acolo unde apune soarele, se află căminul ; între blocuri bat din aripi neliniștile, păsările acestea luate drept suflet și timp ; pescărușii care trec neobservați, plutind bezmetic dimineața peste albul lăptos al aleilor, stîrnind praful, iarba, cuvintele, spărgînd sau numai pocnind geamurile ; uneori, un bărbat sau o fată le bănuie și le-alungă ; de fapt, tristețile se mută și singure, sînt însă locuri unde rămîn vreme îndelungată, scorpiile au tot ce le trebuie ; pescărușii...).

Dacă ai putea să vezi și tu, a crăpat cerul în stele, nervi de aur azvîrliți la întîmplare, capătul destinului nostru, fată dragă, capete de sîrmă, cîrligele de care ne-am atîrnat și noi visele ; a venit toamna, pe alei trimit rafale pomii, se lipesc de trupuri rochiile, ne fîlfîie pantalonii ca niște drapele, Mioara...

(Pescărușii aceștia se cam tem de lumină ; avem, ce-i drept, vîrste impertinent de frumoase, cîteodată ne uităm însă în fîntîni și nu ne mai vedem chipurile și sîntem dintr-odată proști, zănatici și ne uităm pe noi înșine, ne pierdem și vin nopțile și iar ne dau tîrcoale păsările ; singurătate...).

Mi-am luat postul în primire, știu că ești curioasă să afli cum mă descurc — și bibliotecile sînt locuri unde trebuie să știi să te descurci ; directorul și șefii de servicii mă simpatizează, sînt cel mai tînăr, au avut și ei 22 de ani cîndva, o să-i împlinești și tu Mioara în curînd, știi, m-am gîndit...

(Am înțeles, tata trebuia să-i țină și pe ei, sînt mai mici decît mine și nu pot să se miște fără ajutorul vostru ; să nu-ți faci griji, mamă, am locuit o vreme la unchiul Tică, dădeam meditații cînd n-aveam cursuri, plus bursa, m-am descurcat, să nu-ți faci griji, mamă...).

Așa, acum sper să nu mă vadă nimeni, poate doar stelele ; și tu ești o stea, Mioara, dar tu arzi mereu, pentru mine arzi mereu ; nu știi însă că vin, va fi o surpriză și vom merge la Buturugă, ți-am scris eu că imediat ce-o să am drum în București, am să vin să te iau, e-acolo un must și-o pastramă !...

(Asta pentru că vream să iau bursa în bani ; dar după ce mi-am făcut ceva haine (m-a ajutat și Tică, dacă vrei poți să-i scrii și să-i mulțumești și dumneata, prea s-au înstrăinat toți din neamul nostru ; pot ei să trăiască bine aici, de ce să-i dușmăniți numai pentru că și-au vîndut pămîntul ?) — am intrat la cămin, nici pe capul lor nu puteam sta prea mult ; Mihaela s-a făcut mare, e-ntr-a șaptea, să vii, mamă, neapărat să vii, ai o nepoțică...).

Sînt deja la primul etaj, nu înaintez repede cum speram, dar nu-i nimic ; mă uit și văd niște figuri necunoscute, apoi îmi dau seama că nu v-au repartizat încă definitiv, doar voi din ultimul an trebuia să stați pe-aici ; sînt două, una s-a făcut ghem pe pat tocmai în clipa în care-o privesc și citește iar cealaltă, n-o prea văd bine, a, calcă : se-aplecase după fierul de călcat, mi se pare că o cunosc totuși, chiar cred că-i în doi, da, da...

(Desigur, socotiți că la vară vin acasă sau poate vă gîndiți c-o să cer să mă repartizeze undeva pe-aproape, dar nu, mamă, cred c-o să mă înțelegi, el nu trebuia să ridice atunci toporul, „el m-a făcut, el mă omoară", nu trebuia ; și-apoi să blesteme, eu nu cred în blesteme, nu tot ce ne lasă bătrînii și bătrînii lor are valoare, dar de ce, mamă, de ce-a făcut-o ?, sînt fiul lui și poate nu cel mai rău...).

Era să alunec, cred că am alunecat doar în gînd ; e sinistru, chiar și în gînd e sinistru ; măcar să cazi ca lumea, e-ngrozitor să te schilodești și să fii obligat să trăiești din mila celorlalți ; ți-amintești, Mioara, atunci în cofetăria Operei, cînd a venit bătrîna aceea cu mîinile acoperite și-a scos apoi una, avea degetele chircite și slabe ca niște paie de grîu și nici nu vedea bine ; i-ai dat tot mărunțișul din portofel și te-ai întristat spunîndu-i că sînt rău, un cinic fiindcă n-am vrut nici s-o privesc bine ; dar afară, n-ai mai văzut-o tu și nici nu-ți voi spune vreodată, afară și-a desfăcut bine pumnul chircit și-a început să socotească banii altora ; și ne urase să ne-ajute dumnezeu la examene...

(Dar nu, am răzbit destul de greu ca să uit, nu ți-am scris și din acest motiv, știu că te-ar fi durut, femeile nasc și iubesc, de-atunci încolo iubesc de fapt viața, chiar de-i rea uneori, cu atîtea cotituri unde pîndesc lupii, însă bărbații, poate nu toți, văd altfel lucrurile, mamă, cred că de data asta nu sînt nătărăul tău drag, eu știu și văd cum trebuie...).

La al doilea a fost întuneric și-am urcat mai repede ; prea tîrziu nu e, poate dorm sau sînt plecate fetele de-alci, în fond foarte bine, sînt atîtea spectacole și muzee și noaptea asta care te scoate în stradă, s-alergi, să te zbengui, să calci în picioare florile din parcuri și să înlocuiești tăblița cu un alt avertisment : Atenție, ne iubim !..

(Cred că-i momentul să-ți scriu că am găsit o fată foarte bună cu care sper să mă însor în curînd ; mamă, nu te alarma, dumneata îți dorești o noră de pe la noi, știu, mi-o spuneai adesea ; că-s stricate orășencele, că umblă numai după chiverniseală, o, știu, știu toată povestea și de aceea mă grăbesc să te liniștesc : n-am ieșit din cuvîntul tău, întîmplător sau așa cum spui dumneata „ce ți-e scris, în frunte ți-e pus", în fine, cum necum, principalul e că ne iubim ; au casă bună ai ei, au și ceva bani deoparte căci sînt demult în cooperativă ; n-o să stăm însă nici cu ei, am s-o iau la mine acolo unde-or să-mi dea serviciu...).

Dedesubt am zăbovit mai mult ; știi, Mioara, credeam că n-am să pot privi nici un alt chip de femeie în afară de-al tău ; dacă aș fi făcut numai o mișcare greșită, un zgomot cît de mic, precis că auzeau, ar fi țipat și era ridicol, zău, să lasă și altele pe la geamuri și să strige la mine căci, gîndește-te, erau aproape dezbrăcate și una dintre ele tocmai își scosese ciorapii și-i aruncase pe un spătar ; s-au strecurat în paturi — așa am reușit să mă mișc și eu ; e-o noapte, Mioara, încă un etaj și gata, ai să vezi și tu ce minune e să apuci o astfel de noapte...

(Ea mai are un an de facultate dar cred c-o să ne căsătorim înainte de-a termina ; să mă văd eu instalat și gata ! — și-o să veniți sau numai dumneata mamă, poate și cu cei mici, eu tot mici îi am în minte — o să veniți să vedeți cum stăm, o să tragem un chef ! — și o să-ți placă, sînt sigur, chiar dacă are unghiile făcute și poartă părul vopsit și pantofi cu tocul subțire, o să-ți placă, mamă, noi doi iubim aceiași oameni, să fie doar frumoși și cinstiți și buni...).

Uf, încă puțin, fată dragă, încă puțin și-o să ne strîngem în brațe ! a trecut atîta vreme și în scrisori nu încap și gesturile, nu încape mare lucru în scrisori, a naibii treabă !, aici, la al patrulea etaj zăresc două colege de-ale tale și mă tem să nu-ți fi schimbat și tu camera, deși nu-i decît o săptămînă de cînd mi-ai scris ; abia aștept să comentăm volumul Van Gogh pe care ți l-am trimis, știam că-i pictorul tău preferat, doamne, era să mă vadă Olguța, de-abia mi-am retras piciorul ; dacă n-aș fi nevoit să mă odihnesc, de cînd eram sus !, și-apoi nu vreau să știe careva de mine, deși n-aș fi primul, se mai strecoară cîte unul...

(Și să știi, mamă, nu m-am atins de ea și chiar dacă ea nu prea ține la asta, eu vreau să facem nuntă și să fie într-adevăr frumoasă și albă...).

Cu cît mă apropii, am senzația că nu mai ajung niciodată, deși, categoric, mă înșel ; uite, stelele sînt foarte aproape acum...

(Vreau cu orice preț să fie numai a mea și să avem copii sănătoși, așa spuneai mereu, e bine așa, e bine...).

Sînt mari și parcă mi se încurcă prin păr...

(Și cred că atunci o să mă împac cu tata, nu se cade altfel, deși...) Încă puțin, Mioara, vorbesc deja cu ele, am prins una, uite...

Deodată i-alunecă piciorul.

La ultimul etaj, un bărbat spărsese pentru cîteva clipe întunericul nopții scăpărînd o brichetă, apoi se retrăsese înciudat închizînd fereastra cu zgomot.

Ar fi prea frumos

◆ povestire de

EUGEN CHIROVICI

...apoi lumea întoarsă cu susul în jos, gîndurile puteau foarte bine să sară în jur, spre alte lumi, deodată nebănuite și altfel decît ceea ce știa fiecare dintre noi despre glasul zăpezii strivite și despre cabane și noapte și urletul lupilor neauzit și uimitor de străin și dorit în acele clipe în care aproape nu se întîmpla nimic, nu se întîmplau nici poveștile fragile cu peisaje cristaline și albastre de noapte de iarnă, nu se întîmplau nici cuvinte încărcate de dorință și nici veselii halucinante și nici tăceri încărcate de cuvinte nespuse și nici acel altceva care ne surprinde cîteodată și ne lasă sufletul descoperit în fața altui suflet descoperit și nu se întîmpla nimic altceva decît o dragoste tainică între noi toți, un fel de jurămînt de a fi noi înșine, sentimentali și îmbujorați de ger și așteptînd sfîrșitul drumului ca pe o promisiune pe care ne-am făcut-o unul altuia fără să știm ce ne este rezervat în clipa în care vom ajunge acolo unde nu mai fuseserăm niciodată împreună, pentru că ne cunoscuserăm doar de cîteva zile și acum era pentru prima dată cînd am vrut să fim noi înșine împreună, să spunem fiecare ce știm, ce am învățat ani întregi despre noi și despre alții, să spunem ce dorim în fond și ce credem că se poate face cîteodată sau totdeauna, să spunem că de fapt e foarte frumos să trăiești, că din cînd în cînd ni se pare că ne plictisim și sîntem plini de nimic, să spunem că e frumos aici unde am ajuns toți patru, că e prea frumos ca să mai spunem altceva decît cum a fost drumul și cît de frică ne-a fost atunci cînd am avut impresia că ne-am rătăcit și cît de cald este aici înăuntru și să ne scoatem bocancii plini de apă și puloverele și cămășile ude și să ne uscăm la foc privind pe fereastră bucata de noapte cu brazi și cer și să nu ne gîndim decît la lucruri frumoase și la îmbrățișările care ne închid doi cîte doi în lumi diferite și străine și identice, lumile dragostei... și gîndurile puteau foarte bine să sară în jur și noi să ne lansăm în toate direcțiile, împrăștiindu-ne unii în alții în mijlocul rîsetelor și căzăturilor și bulgărilor de zăpadă și jocului de-a copilăria plecată din noi din momentul în care ne-am gîndit că acolo, la cabană, ne așteaptă două sau trei nopți cu gust de febră și de întuneric și de alunecări dulci în nimic...

...iar tu credeai că ești frumos și inteligent și cult, un tînăr intelectual, așa îți place să crezi, un tînăr intelectual, dar ești prea tînăr ca să fii un intelectual și prea bătrîn ca să poți fi un tînăr, credeai că totul îți aparține din cauza asta, totul ; și trecutul meu și viitorul meu, și tu, cu trecutul și viitorul tău, și ei doi, cuvintele și gesturile lor și dragostea lor și dragostea noastră presupusă și inutilă și și — iubește-mă, doresc asta, doresc pentru că așa trebuie să fie, sînt tînără și acum, în trenul ăsta, nu am altceva de făcut decît să mă uit la tine, să-mi spui la ce te gîndești și la ce te-ai gîndit tot timpul și asta din cauză că și eu am încercat tot timpul să-ți spun că sînt frumoasă și inteligentă și că ochii tăi blînzi și îmbrățișările tale sînt altfel decît ale mele — nu cred că tu ești altfel de om, tu trebuie să semeni cu mine, toți sîntem la fel... Dar de ce nu mă iubești, de ce ? Eu te iubesc, eu știu ce înseamnă asta, știu, auzi tu ! E altceva, nu e ceea ce-ți închipui tu, nu e tăcerea asta, nu e amintirea care înșeală tăcerea, nu e nimic din ceea ce faci tu acum ; nu înțeleg, tu nu ești cel care... tu nu ești acum ceea ce eu... de ce taci, de ce nu spui nimic, spune-mi ceva, spune-mi...

El se smulse din gînduri și se întoarse spre ea privind-o îndrăgostit ; era obosit de frumusețea ultimelor zile și ultimelor nopți ; era obosit și i-ar fi plăcut să se odihnească și se odihnea amintindu-și drumul acela pînă la cabană ; avea senzația că se găsește acum înaintea somnului ; deschise ochii, se întoarse spre ea și-i zîmbi :

— La ce te gîndești tu ?

— La tine, îi răspunse ea privindu-l ciudat ; el crezu că ochii ei sînt scînteietori ; aveau cearcăne în care el adormi...

Trenul șerpuia...

Ajunseră, coborîră deodată în gălăgia peronului, erau veseli toți patru și el spuse :

— Am ajuns.

Ea își înfundă mîinile în buzunare, crezu că el e prost și începu să fie foarte tristă. „Somnul, se gîndi ea, există somn sau cum poate fi numit altfel ?" Să iscă deodată mare hărmălaie, se luară de mîini toți patru și o zbughiră spre ieșire, făcînd împreună o piruetă caraghioasă și ea striga, în mijlocul strigătelor :

— Vreau un ac cu gămălie, dați-mi un ac cu gămălie — și se prăpădea de rîs și ochii ei erau scînteietori ; el o privi și din clipa aceea nu mai înțelegea nimic ; de fapt totul nu era altceva decît o poveste de dragoste, extrem de simplă, complicat de simplă, ca toate poveștile de dragoste. Amicul lui urla cît îl ținea gura :

— Ha, ha, ha, ha ! ! !

Era o veselie infernală și după aceea se împrăștiară fiecare la casa lui...

...și de întuneric și de alunecări dulci în nimic și vine un sfîrșit spre care ne-ndreptăm și de care trebuie să fugim mereu pentru că ar fi prea frumos acolo unde vrem să ajungem, acolo se petrece ceea ce acum nu știm, putem visa dar e cu totul altceva să visezi, fiecare visează pentru el cînd, în fond, sîntem patru și nu știm ce-i trăznește prin cap fiecăruia dintre ceilalți trei, chiar dacă ne cunoaștem cît de cît sau chiar dacă am citit multe cărți tot nu putem ști prea precis și atunci credem că știm și avem unii despre alții păreri, pur și simplu păreri, așa cum avem păreri despre toate lucrurile din jur și despre ceea ce facem sau vom face...

...spune-mi ceva, spune-mi, spune-mi ce crezi tu despre mine și despre tine și despre toți și despre toate și despre lumea întoarsă cu susul în jos, auzi, spune-mi, spune-mi ! !

rile care se vor prăbuși ?
ODIANA Nu.
DOCTORUL Bineînțeles că nu. Ți-ar place să auzi răcnind și urlînd tot orașul, tot ținutul acesta, tot pămîntul ?
ODIANA Nu.
DOCTORUL Atunci ? Nu-i mai bine să faci ce-ți spun eu ?
ODIANA Nu ! Nu ! Nu ! Nu vreau să văd și nu vreau s-aud nimic.
DOCTORUL Atunci ia de la mine o pastilă.
ODIANA Și ce să fac cu ea ?
DOCTORUL O iei cu puțină apă dacă altfel nu poți.
ONESCIUC Doctore ! Eu iau cinci pastile odată, așa, fără nimic.
DOCTORUL Ea e fată și e mai delicată.
ODIANA Și ?
DOCTORUL Și mori.
ODIANA (încremenită) Și... mor ? ? ?
DOCTORUL Da.
ODIANA Nu ! ! !
DOCTORUL Vrei să mori de frică ?
ODIANA Nu.
DOCTORUL Vrei să mori stîlcită sub pietre ? Vrei să mori asfixiată de gaze ?
ODIANA Nu.
DOCTORUL Vrei să mori arzînd de vie ?
ODIANA (epuizată) Nu. Dă-mi-o ! (ia pastila și o pune cu grijă în buzunar).
DOCTORUL Nu-ți fie teamă, uite o ia și dînsul.
ONESCIUC Da, o iau și eu. Doctore, dar fata nu are atît de dezvoltat simțul umorului. Zău ! (ia o pastilă)
DOCTORUL Uite, vezi ? Dînsul e om mare și știe ce e bine și ce e rău.
ODIANA O iau. Dar poate ar fi mai bine dacă aș muri ca toți ceilalți. Am s-o iau. Mi-e frică de mor ! Asta e. Mi-e frică (iese)

cine știe dacă nu i-ar fi recomandat mască de oxigen ? Crezi că ar mai fi trăit ?
ONESCIUC Cred că da...
DOCTORUL Ai văzut ce hemoragie externă puternică a avut ?
ONESCIUC Tocmai asta voiam să spun și eu. Cred că dacă mai avea o hemoragie azi noapte ca aceea, cine știe dacă nu-l găseai întepenit cînd ai fi venit. Să știi că nevastă-sa o să-ți fie recunoscătoare toată viața.
DOCTORUL Care viață ?
ONESCIUC Chiar așa, doctore. Uitasem. (rîde) Ha, ha, toată viața de apoi ! Viața asta, cît mai este de trăit și ha, ha, viața ailaltă. Ești mulțumit, doctore ? (rîde)
DOCTORUL Mulțumit.
(ies amîndoi din scenă)

PARTEA A II-a

PERS. A S-a făcut seară.
O FEMEIE Da
PERS. B Se face noapte și eu nu mai vreau nimic. Nu mai cer nimic. Atîta mai vreu, atîta mai vreau...
PERS. A Bea ceva să amorțești.
PERS. B Nu, nu. Nu vreau să beau nimic, nu, nu.
PERS. C Nu mergi acasă ?
PERS. B Ce să fac acasă ? Aici sînt mai mulți...
PERS. A Atunci dă-mi rația ta de băutură.
PERS. B Ia și rațiile de mîncare, și de tutun, și de somn ; ia-le pe toate cîte mai sînt.
O FEMEIE Să-mi dai și mie. Eu nu mai am pîine decît pentru două zile cel mult și... dacă mai trăiesc, o să-mi fie foame.
SOȚIA Dacă refuză, nu-i așa că refuzi toate rațiile ? Eu zic să le împărțim egal. Și eu aș avea nevoie de...
PERS. A Tu ești bătrînă !
SOȚIA Mie mi-a murit sotul și am și eu dreptul să

rul meul era miner (trist) Era un băiat tare bun la suflet... A murit, doamne cum a murit... S-a chinuit cred că două săptămîni... Avea picioarele zdrobite... neatenție, accident... S-ar fi vindecat, dar respirase un gaz otrăvitor, a murit sufocîndu-se. Doamne ce moarte!
SOȚIA (din ce în ce mai trist) Și sora mea, cu soțul ei au murit. Într-un accident de mașină. Zdrobiți, zdrobiți, of, of !
PERS. B N-aveți altceva de discutat decît despre moarte ? Nu se poate ! Căutați altceva de vorbit. Altceva, altceva !
PERS. A Cînd țipai acum, semănai leit cu taică-meu ! Zău dacă nu semănai.
PERS. B Nu ai cu cine să mă compari decît cu un om mort ? Ce dacă semăn cu taică-tu, ce importanță are ?
O FEMEIE Și soțul tău semăna cu cineva din familia mea.
SOȚIA Cu cine ?
O FEMEIE Cu fratele mamei, cu un văr al mamei... ! ? Nu știu, nu-mi amintesc bine. Să știi că unii oameni sînt sortiți să semene cam în toate. Și ruda asta a mea a murit la fel cu soțul tău ; s-a chinuit, s-a chinuit, doamne, doamne !
PERS. C (foarte trist) Dacă n-ar muri oamenii de loc, ah, ah ! Tatăl meu s-a sfîrșit brusc... atac de cord... și gata. Și era un om atît de vesel, atît de bun, să vezi cum se așezau porumbeii pe umerii lui ! Creștea porumbei, din asta a trăit.
PERS. A Nepotul meu, avea cinci anișori...
SOȚIA Vai, la vîrsta asta ? !
O FEMEIE Să vezi un copil murind !
PERS. A S-a jucat și s-a lovit la genunchi. I s-a um-

făcea ?
O FEMEIE Făcea... făcea... horc-horc. (Onesciuc izbucnește în rîs, pe cînd ceilalți se luminează la față și intră în joc).
ONESCIUC (rîde) Horc-horc făcea ? Auziți făcea horc-horc !
PERS. A Chiar că e curios ; horc-horc !
PERS. B E curios..,
SOȚIA Dar și sotul meu a horcăit !
ONESCIUC (rîde ; o scurtă izbucnire de rîs și la ceilalți) Și sotul tău horc-horc ? Și... (rîde) Sora și cumnatul tău au fost făcuți zob. Auzi : morți-piure (rîd și ceilalți)
PERS. A Așa, caraghioasă este și moartea tatălui meu.
ONESCIUC (la fel de înveselit) Nu zău, ce spui ?
PERS. A Da, era cît un munte de voinic și mereu spunea : Eu am să trăiesc veșnic ! De n-ar muri oamenii niciodată ! De-ar trăi cît eu...
PERS. B Era un om foarte bun, cred eu.
PERS. C Murim, murim, murim ! De atîta timp tot mor oamenii... Of !
ONESCIUC Ei da, și ?...
PERS. A Și eu eram lîngă el, și mergînd, odată aud „buf"...
ONESCIUC (vesel) Buf ?
PERS. A Da. Și mă uit să văd ce e, ce mai zice tata...
ONESCIUC (rîzînd) Și a făcut „buf", nu ?
PERS. A Da. A făcut buf ! A murit pe loc.
ONESCIUC Buf, buf ; horc-horc. (rîde. Soția începe să plîngă) De ce plîngi, femeie ?
SOȚIA Nu știu.
ONESCIUC Nu trebuie să plîngă nimeni aici, înțeles ? toți trebuie să rîdem, ce dracu ! (rîde).
FEMEIA Nu pot să rîd...
ONESCIUC Ba ai să poți !

DOCTORUL Da, și goana nebună după un loc sigur.. Toți se vor strivi și omorî, ca să se agațe pe un acoperiș, care va cădea și el imediat... Asta va fi foarte rău.
SOȚIA Eu nu pot nici să fug. Am avut operație acum cîteva luni...
DOCTORUL Unde să fugi?
PERS. B Unde să fugi ?
PERS. C Eu mi-am pus costumul cel mai bun... Acum pot... să... aștept !
PERS. A Doctore...
DOCTORUL Da.
PERS. B Să facem... ceva !
PERS. A Taci !
PERS. C Ce zici să facem ?
PERS. A Taci. Doctore...
DOCTORUL Da.
PERS. A Doctore... Eu te-am respectat întotdeauna, cum să-ți spun eu... Am zis întotdeauna că ești un om ales, un om de valoare. Toată lumea te știe drept cel mai bun om din localitate. Înțelegi, cel mai bun om din localitate ! Așa-ți spun toți.
DOCTORUL Eu vă mulțumesc. N-aveți pentru ce ! Nu merit ! Eu vreau să-mi împlinesc o dorință veche. Voi, mă ajutați puțin. Atît. Eu trebuie să vă mulțumesc.
PERS. A Nu, doctore, voiam să-ți cer scuze pentru că n-am înțeles gluma aceea. Te rog să mă ierți...
PERS. C Cînd murim ? Să murim odată și gata !
PERS. B Mi-e teamă iarăși, știi, simt frica în jurul meu, uite-o, se învîrtește în jurul meu ! Mi-e teamă iarăși.
SOȚIA Doctore, nu-i așa că eu am nervii zdruncinați și că soțul meu e fericit ?
PERS. A Da, doctore, ultima șansă, asta e. Ultima șansă !
DOCTORUL Sigur că e fericit. Și sînt și eu fericit

otravă !
PERS. A. (ieșit din minți ! Mîinți ! Minți ! Fetei aceleia i-ai dat, lui Onesciuc i-ai dat, el mi-a spus, să nu negi...
DOCTORUL E otravă, pastila..
PERS. A Taci !
PERS. C Și așa să fie, mi-e foarte teamă de moarte.
PERS. B La urma urmei... tot murim.
SOȚIA Pe soțul meu l-ai făcut fericit, doctore ?
DOCTORUL Da.
PERS. A Și atunci ?
PERS. C (violent) Scoate pastilele, cînd îți spun ! Scoate-le, n-auzi !
PERS. B Lăsați-l să spună unde le ține, unde le are.
DOCTORUL Bine, vă dau. (scoate pastilele și cu o plăcere nemăsurată le împarte tuturor. Toți sînt sfîrșiți de tensiune. Doctorul numără) unu, doi, trei, patru, cinci. Deci înseamnă că voi omorî 305 oameni nu 300 ! Mai am trei pastile !
SOȚIA De ce trei ? Nu mai îmi dai mie una ?
DOCTORUL Nu. Să am de rezervă... Una, două... ei mai bine așa !
O FEMEIE Doctore (cu intenții sexuale disperate) Doctore, nu-mi dai mie încă o pastilă ? Hm ? Nu se poate să nu-mi dai, nu-i așa ?
PERS. A Nu cumva nu sînt prea bune ?
DOCTORUL Ba sînt foarte bune.
PERS. C Atunci de ce ți-ai oprit trei ?
DOCTORUL Așa, ca să am cîteva... în plus...
PERS. C Ar trebui să te pedepsim ! Să ți le luăm pe toate...
PERS. B Să-i lăsăm doar una !
O FEMEIE O pastilă am cerut-o eu (Doctorul scoate

PERS. A Vezi că ți s-a strîmbat cravata...
PERS C Mi-e frică ! (Tăcere ; o femeie izbucnește într-un plîns deznădăjduit)
PERS. B Taci !
PERS. A Taci !
SOȚIA Nu mai plînge...
PERS. C Taci ! Taci ! Taci !
O FEMEIE (plîngînd) Eu... mor... și... n-am să-l mai văd pe soțul meu... nu-l mai revăd, pe soțul meu ! (se oprește brusc din plîns)
SOȚIA Uitam... uitam... (se agită și împarte lumînări, pe care toți și le aprind una de la alta).
PERS. C Vreau puțină apă.
O FEMEIE Să se fi întors...
PERS. B Mai avem un sfert de oră...
SOȚIA Și după aceea luăm pastila ? Atunci luăm pastila, da ?
PERS. C Mi s-a stins luminarea.
SOȚIA Dați-mi un piepten. Dați-mi un piepten (se așează, se piaptănă) Uitam, uitam să mă piepten.
PERS. C Vreau puțină apă.
SOȚIA Ați văzut, uitam să mă piepten ! Uitam să mă piepten ? ! Uitam ! (Intră Onesciuc, mîncînd un sandvici)
ONESCIUC Știți ce mi-a spus nebunul de Patru ? (Către Pers. A) Tu nu vrei un sandvici ? Mai am unul. Că nici un intelectual nu scapă de bătături (rîde, apoi tace) Mie nu-mi dați o lumînare ? (I se dă una. O aprinde. O privește) Mai sînt cinci minute pînă la miezul nopții (Tace) Voi nu luați pastila ? Eu o iau. (Toți îl privesc muți, încremeniți) Mîine dimineață plec. Poate mă pierde moartea pe drum. Ce ziceți ? Bună idee, nu ? (rîde puțin, apoi tace. Cine-

piesă într-un act de PAUL - CORNEL CHITIC

Decor : un oraș frumos, de veche tradiție culturală ; un cer senin. În oraș se simte o grea apăsare, o încordare tragică. Orașul așteaptă să se întîmple un fapt.
Partea I : un apartament în care cineva e bolnav.
Partea II : un local public — oricare, în afară de biserică.

Personaje : PERSONAJUL A, PERSONAJUL B, PERSONAJUL C, PATRU (PERS. N), DOCTORUL — cel mai bun om din localitate, ONESTUL ONESCIUC, ODIANA — foarte tînără —, O FEMEIE, SOȚIA BOLNAVULUI.
Toți așteaptă, stau. DOCTORUL iese. În cameră intră SOȚIA BOLNAVULUI.

ONESCIUC Doctore ! Ești un mare psiholog, recunosc. Și ai un tact nemaipomenit.
DOCTORUL De ce ?
ONESCIUC Ce-ai gîndit tu ca doctor ? De ce să-i spun fetei că e un calmant ? Are să-i fie teamă că nu e eficient, și...
DOCTORUL Cine ?
ONESCIUC Calmantul.
DOCTORUL De pastilă vorbești ?
ONESCIUC Sigur că da. Ce ți-ai spus tu ? Dacă o conving să ia și otravă, în mod sigur va lua calmantul. Formidabil doctore. Formidabil !
DOCTORUL Sigur că e formidabil. Dar ce-ai zice dacă pastila aceea e chiar otravă ?
ONESCIUC Doctore, glumești ! Toată lumea te știe și, și eu te știu — de un om minunat. Cine crezi că uită cîte ai făcut tu pentru noi. Cine crezi că poate uita ! Ești cel mai bun om din localitate. Asta ești.
DOCTORUL Știi ce ar fi dacă ar fi otravă ?
ONESCIUC Te pomenești că ai răspîndit pastilele prin oraș ?
DOCTORUL Sigur că da.
ONESCIUC Formidabil ! Ar fi o glumă formidabilă (rîde) Îți închipui, nu știu cîți oameni... La cîți oameni ai dat pastila ?
DOCTORUL Cam la o sută...
ONESCIUC Îți închipui, o sută și mai bine de oameni ar muri așa, deodată. Formidabil, doctore ! Și după ce i-ai aduce la viață le-ai spune : Ați văzut că era (rîde)... otravă ?
DOCTORUL Da. Și știți că eu am omorît cu mîna mea 300 de oameni ?
ONESCIUC (rîzînd) Da, că ai omorît trei sute de oameni.
DOCTORUL (rîzînd mirat) Și că eu am fost doctorul unui lagăr de exterminare ?
ONESCIUC (rîzînd) Eu cred că ar rămîne împietriți.
DOCTORUL Și închipuie-ți că împreună cu ăștia o sută și vreo douăzeci, completez cifra de încă trei sute. Și-mi împlinesc dorința. Doamne, Dumnezeule, mai e mult pînă atunci ?
ONESCIUC (extrem de înveselit) Și pe ceilalți cum i-ai omorît ?
DOCTORUL I-am înjectat cu otravă cînd erau grav bolnavi.
ONESCIUC Da, bine că mi-ai adus aminte ! Tu ai știut că decedatul a mai fost de 2—3 ori grav bolnav ?
DOCTORUL Și ?
ONESCIUC Mă gîndeam...
DOCTORUL Oare crezi că mai putea rezista organismul lui la încă cine știe ce tratament prelungit ?
ONESCIUC Cine știe...
DOCTORUL Uiți că pe lîngă aceasta mai trebuia să țină și un regim strict și sever și că în ultimul timp

mă bucur puțin de refuzul lui. Dacă aș fi refuzat, aș fi împărțit în mod egal...
PERS. B Împărțiți-vă singuri !
SOȚIA Aș vrea niște pîine...
O FEMEIE Eu am cerut mai întîi !
SOȚIA N-are nimic, împărțim egal.
O FEMEIE Eu am cerut mai întîi ! Tu mai ai cîte ceva de mîncare acasă.
PERS. A Nu te mai saturi odată ? Dacă mori chiar acum ?
O FEMEIE Dacă mor eu, mori și tu ! Tu de ce ai cerut rația de alcool ?
PERS. A Ce te interesează de ce ?...
SOȚIA Nu vă certați.
O FEMEIE Uite cum facem : mai sînt 3—4 rații de pîine pentru încă 3—4 zile.
SOȚIA Da.
O FEMEIE Și s-au mai dat încă două rații suplimentare, așa, în caz de întîrziere...
SOȚIA Da. Cele două rații le iei tu întregi, fiindcă, e adevărat, eu mai am cîte ceva pe acasă.
O FEMEIE Iar celelalte 3—4 rații le împărțim în jumătate.
SOȚIA Foarte bine.
O FEMEIE Gata ?
SOȚIA Da, foarte bine.
O FEMEIE Bine (pauză)
PERS. B Nu mai vreau să am haine multe, nu mai vreau să am casă, nu mai vreau masă bogată și nici săracă... Nu mai vreau nici măcar... nu mai vreau, nici măcar să vreau. Vreau să mor, vreau să mor acum, să mor acum cît vreau, acum cît cred eu că e bine cînd mori...
PERS. A Taci, taci, taci odată !
O FEMEIE Mîine dimineață,. n-ai să mai vrei, știu eu bine. Parcă eu n-am vrut de atîtea ori ?...
PERS. A Dac-am mai apuca ziua de mîine...
O FEMEIE Ei da, atunci da.
PERS. A Dacă apucăm ziua de mîine !... Ce minunat ar fi, ce minunat ar fi. (Intră Onesciuc. Pauză)
O FEMEIE Tu știi că n-am terminat piepții la puloverul galben? Doamne, cum mi-am pierdut ziua de pomană. L-aș fi putut termina la prînz.
SOȚIA Știi că soțul meu a murit ?
O FEMEIE Da, sărăcuțul, bine că a scăpat de chinuri.
SOȚIA Îmi ziceam că mîine aș fi putut să-i fac ordine în odaie și să... E, dar poate să mai stea și așa.
O FEMEIE Nu te mai osteni atîta. Azi, mîine murim. Sau dintr-o oliță într-alta. Ce rost are atîta zbucium ? Pentru ce ?
SOȚIA Acum sînt și singură... Dacă mai trăia el... Dar așa...
O FEMEIE Toți murim... tot murim (pauză lungă. Începe lucrul la pulover). Vă-

flat ca o minge și tot timpul striga „Mă doare genunchiul !", mă doare genunchiul, azi, mîine, la fel, într-o săptămînă s-a stins.
PERS. B (foarte întristat) Și prietenul meu. Stupid... Nici n-am putut crede. Un ac ! Un ac înghițit, atît. Mi-am văzut prietenul cu ochii mei murind. În brațele mele ! Pînă la autopsie nimeni n-a știut nimic !
PERS. A (cutremurat) Un ac ! !
O FEMEIE Am mai auzit de un caz asemănător.
ONESCIUC Zău, un ac ?
PERS. B Da. Ce te miri ?
ONESCIUC Cum, un ac ? Un ac mic de tot ?
PERS. B Da.
ONESCIUC Și d-asta-l plîngi ?
PERS. B Dacă d-ai fi cunoscut, n-ai fi vorbit așa ! formidabilă întîmplarea ! Ha, ha, auzi, un ac, să moară ditamai omul ! Era înalt, nu ?
PERS. B Tip atletic, sportiv...
PERS. A Trebuie că era un băiat bun.
SOȚIA Eu nu pricep ce e de rîs aici ?...
ONESCIUC (mirat) Cum adică ?...
O FEMEIE Nu-i nimic de rîs aici ; a murit un om !
ONESCIUC Ce-i cu voi, nu înțeleg.
PERS. C Ce găsești de rîs ? Rîzi de noi ?
ONESCIUC Bine dar voi muriți în curînd !
PERS. A Da, și ?
ONESCIUC Tu vorbești ? Care n-ai înțeles gluma doctorului ?
PERS. A (rîs palid) A, da !
O FEMEIE Au murit niște oameni dragi.
ONESCIUC Bine, dar o să murim chiar noaptea asta, poate !
PERS. A Murim, murim, murim ! De atîta timp tot murim ! Dar să murim odată!
ONESCIUC Bine, dar vom muri cît de curînd !
PERS. B Știm cu toții că murim. De ce o repeți mereu ! Da, și ?
ONESCIUC Și nu vă dați seama că e caraghios ?
SOȚIA A murit soțul meu de curînd... Ce e caraghios ?
ONESCIUC Moartea cu acul. (stupoare. Onesciuc izbucnește în rîs) Ce poate fi mai stupid ! Auzi, înghiți o drăcovenie mică și mori ! (rîde)
PERS B Dar nu e nimic de rîs !
ONESCIUC (rîzînd) Și... cum a murit vărul tău ?
O FEMEIE A murit otrăvit cu gaze, asfixiat.
ONESCIUC Da (rîde) Și... cum făcea ?
PERS. A (cutremurat) Da, chiar așa, cum făcea ?
O FEMEIE Ei, făcea...
PERS. B Cred că se văita...
O FEMEIE Ei, nu se văita...
ONESCIUC: (vesel) Dar cum

SOȚIA Uite, încerc (încearcă să rîdă) Vezi ? Nu pot. Nu pot.
ONESCIUC Hai, rîzi ! Povestește cum a murit vreun om. Hai !
SOȚIA Eram în spital... nu eram cine știe ce bolnavă... și lîngă mine... eu trebuia să plec a doua zi...
ONESCIUC Grozav. Tu trebuia să pleci, foarte bine pînă aici, n-ai de ce să plîngi. Nu-i așa ?
SOȚIA Da... Și vecina mea de pat era operată...
ONESCIUC Bun. Și ?
SOȚIA Și se văita mereu...
ONESCIUC Și cum făcea ? Vaaaai ! Vai-vai-vai !
SOȚIA Nu... Și pe la miezul nopții s-a apucat cu mîinile de marginea patului și a făcut... Oah ! (răcnește cu adevărat și sfîșietor)... așa a făcut... Oah (încă o dată răcnește)... dar soțul meu n-a făcut decît horc-horc.
ONESCIUC Ei da, (rîde, dar singur) fiecare în felul lui, alții horc-horc, alții oah-oah, alții buf ! Să tot rîzi. Să nu mai prind pe nimeni că plînge ! Ce naiba să facem ?
PERS. C Poate altceva decît să rîdem... Eu, nu pot să rîd..
ONESCIUC Cum altceva ? Fii serios ! Ce altceva să facem decît să rîdem ?
PERS. B De ce ?
ONESCIUC (rîde) Dacă rîzi ai impresia că nu vrei să te împotrivești distracției care vine ; că nu vrei, nu că nu poți ! Asta e. Ai înțeles ? (rîde ieșind din scenă. Tăcere. Fiecare încearcă să spună ceva, neluat în seamă de ceilalți. Tăcerea se continuă pînă la apariția doctorului).
DOCTORUL Bună seara.
PERS. A Doctore !... Cînd... murim ?
DOCTORUL Cred că în seara asta !
PERS. B În seara asta ? Acum e noapte !
DOCTORUL După unele informații spre miezul nopții...
PERS. C. Și... doare ?
DOCTORUL Moartea ? Da
PERS. B Și doare rău ?
DOCTORUL Precis nu știu. În noaptea asta însă voi afla precis. După toate cercetările mele, e foarte dureroasă și moartea cea mai simplă.
DOCTORUL Numai că noi nu vom muri simplu !
O FEMEIE Și cum vom muri ?
DOCTORUL Singuri. Fiecare moarte și atît.
SOȚIA O să țipăm tare ? Eu nu pot țipa.
DOCTORUL Nu moartea prin strivire, asfixie sau foc e grea, ci faptul că știi că mori... cum să vă explic ?...
PERS. A Groaza...
DOCTORUL Da, groaza și urletul acela continuu pe tot pămîntul...
PERS. B Și n-ai unde să fugi...

pentru...
PERS. A Dă-mi te rog o pastilă !
PERS. B Ce pastilă ?
DOCTORUL Nici o pastilă !
PERS. A Doctore ! ! Nu vrei să-mi dai, doctore ? !
O FEMEIE Despre care pastilă e vorba ?
SOȚIA Bine că soțul meu e fericit !
PERS. A Doctore ! Nu vrei să-mi dai pastila ?
DOCTORUL Nu înțeleg...
PERS. A Doctore ! Cum, doctore, chiar nu vrei să-mi dai pastila ?
PERS. B Despre ce este vorba ?
PERS. C Ce pastilă ? (atmosfera se precipită)
PERS. A Doctore, te știam bun doctore, te știam cel mai bun om din localitate ! Nu se poate, trebuie să-mi dai pastila ! Trebuie !
O FEMEIE Explică-ne și nouă.
SOȚIA Ce tot spui acolo ?
PERS. A Doctore !
PERS. B Dar spune odată !
PERS. C Explică-te !
O FEMEIE Explică-ne și nouă !
DOCTORUL Nu pot să-ți dau nimic !
PERS. A Stați ! Văd că rugămințile mele nu sînt de nici un folos.
PERS. B Vorbește clar, omule !
PERS. A Stați ! Stați ! Pe acest doctor l-am iubit cu toții și l-am prețuit în zadar ! Acestui doctor i-am spus cel mai bun om din localitate ! Ei, bine. Am greșit groaznic. Ne-am înșelat grav !
PERS. C De ce ?
PERS. B Ce e asta ?
PERS. A Doctorul acesta are o pastilă ! Nu mă interesează ce este. În orice caz e ceea ce ne trebuie tuturora, acum, cînd cine știe dacă peste o oră mai trăim. Înlătură spaima, ne salvează — nu știu cum — dar el singur i-a spus : „ultima șansă" Doctoria — ultimă șansă. Nu vrea să-mi dea nici mie nici vouă !
PERS. C Doctore, ești obligat, doctore, te obligăm doctore !
DOCTORUL Nu le am aici, nu mai am, de fapt...
PERS. A Oameni buni, trebuie să rezistăm. Cineva să stea la ușă. Să nu-i dea voie să iasă...
DOCTORUL Dar nu le am aici...
PERS. A N-are nimic, te însoțim pînă acasă.
PERS. C Merg eu.
PERS. B Și eu !
PERS. A Mergem cu toții.
DOCTORUL Dar...
PERS. A Nu, doctore, ai să ne dai la toți.
DOCTORUL Bine, dar...
PERS. C Nici un cuvînt fiindcă e grav, mă înțelegi ? Dacă te împotrivești îți pierzi viața !
DOCTORUL Bine, dar e...

la iveală încă două pastile, femeia ia una din ele. Pers A ia încă una).
PERS. C Dă-mi-o mie !
PERS. A Bine, ia-o tu !
DOCTORUL Mă duc să mai aduc. (Doctorul iese, se lasă o tăcere preocupată de pastilele împărțite). Apare Patru. Doctorul se oprește puțin descumpănit).
PERS N Aaa ! Ce faci dragă prietene ? Chiar mă întrebam acum cîtva timp, o oră să fie ? nici chiar o oră, unde e buna noastră cunoștință ? Dar întrebarea e : unde va fi peste o oră ?
DOCTORUL Ai fost să te plimbi ? Cum te simți ? Nu ți-e frică ?
PERS N De moarte ?
DOCTORUL ...Să zicem...
PERS. N Nu. De moarte nu. De noapte însă da. Ia uită-te în sus. ! Vezi cît întuneric ? Să-ți spun un secret.
DOCTORUL Adică ?
PERS. N Moartea vine din întuneric, iar cînd e noapte, din cer. (apare Odiana)
DOCTORUL Și chiar ți-e frică de noapte ? Atunci roagă-te la Dumnezeu.
PERS. N Dă-mi o linguriță de vid și cred în Dumnezeu.
DOCTORUL Vorbești cam mult !
PERS N Iar tu, doctore, faci cam multe.
DOCTORUL În locul tău mai mult aș face decît aș vorbi.
PERS. N Te porți și vorbești cam...
ODIANA Patrule ! Mi-e frig și mi-e iarăși frică...
DOCTORUL Du-o acasă ! (Odiana se sperie)
ODIANA Doctorul !
PERS. N Ce vrei să spui ?
DOCTORUL Ei !
PERS. N Cum îndrăznești să spui că ea...
ODIANA Taci ! Ce dacă a spus ? Mi-e frică. Și mi-e și frig.
DOCTORUL Hai, plecați odată !
PERS. N Cum, îmi poruncești ?
DOCTORUL Hai, pleacă odată !
PERS. N Doctore, de ce l-ai ucis pe bolnavul acela ?
DOCTORUL Hai, pleacă odată (Iese).
PERS. N Doctorul mă urăște și îl urăsc.
ODIANA De ce ? E... un om bun.
PERS. N Auzi ? Cîtă liniște — (Pauză. În local toți tac).
PERS. B Cît... mai e pînă la miezul nopții ?
PERS. C Atunci murim, nu-i așa ?
PERS. B Așa spunea doctorul.
SOȚIA Unde am pus pastila ? Unde am pus pastila ? Pastila mea... pastila mea... (Tăcere. Pauză) A, uite-o ! Am găsit-o.
PERS. C Mă sufocă liniștea (Pauză)
PERS. B Toată lumea tace (Pauză)

va deschide un radio, se aude o fluierătură lungă și ascuțită).
PERS. C Apă !...
O FEMEIE Și noi chiar murim ? (În ușă apare Doctorul. Un glas din radio anunță : Cetățeni ! Asteroidul care se îndrepta spre pămînt a fost distrus, astfel că nu periclitează pămîntul. Cetățeni ! Asteroidul a fost înlăturat !" În ușă apare Patru. Tăcere).
PERS. C Nu se poate !
PERS. A Și acum o luăm de la capăt ?
SOȚIA Ce curios ? Și nu mai murim ?
PERS. C Nu se poate ! Nu se poate ! Trebuie să murim cu toții ! ! ! Așa trebuie, să murim ! Toată lumea știa că azi moare ! De ce să nu murim ? Eu nu mai am nimic de făcut de acum încolo ! De acum încolo... Nu se poate ! Nu-i așa că trebuia să murim ? Sigur că da ! Trebuia să murim. Eu mor ! Să mor, mai repede. Mi-e frică. Și acum cînd ? Iar să nu știm cînd ? Vă rog, vă rog mult de tot. Hai să murim ! Să murim ! E simplu, nu-i așa, că e simplu !
PERS. B Nu știu...
PERS. C Ba știi, fricosule ! Să murim, să murim, cu toții, deodată !
PERS. A Nu, nu, nu.
PERS. C Eu... eu... eu trebuie să mor. Vă rog, ajutați-mă ! Ajutați-mă ! Ce rost are să nu murim ? Cel puțin eu, cel puțin eu ! Vreau să mor. Vă rog ajutați-mă ! A-ju-ta-ți-mă ! (caută să moară) Vreau să mor, ajutați-mă, ajutați-mă (pînă la moartea lui Onesciuc va căuta agitat să moară).
PERS. B Și acum cînd... murim ?
PERS. A De la care capăt o luăm ?
(Onesciuc cade mort)
PERS. C (mirat) Nu-mi... vine să cred... Gata ? (Toți scot automat pastilele. Îl privesc fix pe Doctor. Aruncă pastilele, se șterg pe mîini, sting luminările și le aruncă. Totul, încet, foarte încet, și la fel de încet, ies. Patru fuge din sală, Doctorul ia poziția de drepți)
DOCTORUL Domnule comandant al lagărului. Vă raportez că nu mi-am putut aduce la îndeplinire misiunea. Vă rog să mă iertați. Dar eu aștept, să știți că aștept (se apleacă și începe să culeagă luminările și pastilele). Aștept oricît ; zece ani, o sută de ani, o mie de ani. Nu se poate să nu se mai întîmple o catastrofă. Atunci o să am și lumînări și pastile (Se așează în capul oaselor și aranjează cu meticulozitate lumînările și pastilele)... și pastile și lumînări. Pastile... si... lumînări. Trebuie să se mai ivească prilejul. Eu aștept... am să aștept...

CORTINA

Armonie și ritm în „CASTILIANA"

Un tablou vivant al sfîrșitului secolului al XVI-lea spaniol, în care figurile se animă în ritmul viu și exuberant, impus de elementul popular, profund caracteristic pentru toată dramaturgia lui Lope de Vega, o întruchipare scenică bogat colorată melodic și plastic, coordonată de un real simț al unității, ne oferă spectacolul realizat de colectivul Teatrului Național „I. L. Caragiale".

Piesa lui Vega, **Țărăncuța din Getafe**, prelucrată de Dem. Teodorescu, dobîndește în regia lui Horia Popescu o trainică viabilitate, bazată pe valorificarea partiturii comice existente în fiecare personaj, în fiecare situație sau acțiune. Susținut de un grup de actori receptivi și dotați cu o largă gamă de resurse expresive, regizorul a reușit să nuanțeze gradat interpretarea ironică și distanțată conferită caracterelor acestei comedii. Între cele două grupuri de eroi, pe de o parte cinstitele și inteligentele țărăncuțe, privite cu o caldă simpatie, și pe de altă parte, ridicolii nobili înfățișați prin prizma ascuțită a grotescului, se situează, ca factori de legătură, tipuri de genul lui Hernando sau Lope, portretizați cu umor, prin îmbinarea celor două perspective ale interpretării. Cosma Brașoveanu (Hernando) și Marian Hudac (Lope) aduc în scenă imaginea vie a cinstei și trăiniciei sentimentelor, alături de vicleșia și istețimea populară.

Ca o încununare a concepției regizorale ne apare modalitatea de reprezentare a țărăncuței Inés, care reflectă și subliniază fiecare accent, punctînd astfel linia generală a întregului spectacol. Coca Andronescu (Inés) trăiește cu sinceritate și spontaneitate, dar în același timp participă la agitația sterilă a nobilelor marionete, printr-o atitudine ironică, promptă, redată printr-un excelent joc al privirilor sau gesturilor, care devin o adevărată discuție a interpretei cu publicul.

Dezideratele viziunii regizorale, coordonatele de abordare a textului se încarnează deci cu precizie artistică în primul rînd datorită calităților echipei actoricești. Grațioasa prezență a Ilincăi Tomoroveanu în rolul Donei Ana, parodiată mereu, chiar de modulațiile vocii și de ritmul mișcărilor actriței, accentuarea romantismului sunător al cuceritorului Don Felix (Damian Crîșmaru) sau savuroasa compoziție comică a lui Traian Stănescu (Don Pedro) se alătură cu brio tabloului caricatural realizat de spectacolul **Castiliana**.

Cu o reală fantezie și cu un acut simț al ritmurilor, Gh. Popovici-Poenaru (Nebunul) creează un alt element al armoniei întregului prin stabilirea legăturilor între tablouri și prin comunicarea directă cu sala. Prospețimea și verva, mobilitatea și fermitatea, sensibilitatea și inteligența celorlalți interpreți merită fără îndoială o mențiune specială.

Structura spectacolului captivează prin bogăția elementelor vizuale : pe scenă, în lumina vie a soarelui torid, deplasările sînt rapide și sugestive, decorul mobil și perfect integrat atmosferei, costumele pline de culoare, siluetele creionate în aqua-forte.

Această imagine concretă a traiectoriei acțiunii dramatice capătă un suflu unitar și în același timp plin de varietate ; caracterele se individualizează prin intermediul actorilor, se întîlnesc și se sudează într-un singur tot prin stilul general al opticii regizorale, momentele comice bazate pe dinamismul scenic al mișcărilor și faptelor personajelor alternează cu scurte interludii — uneori, poate, exterior ilustrative — dar în care scena devine, de cele mai multe ori, un personaj viu, spaniol. Numai astfel respirația spectacolului **Castiliana** își găsește echilibrul prin armonizarea ritmurilor lente și accelerate, care se profilează pe un cadru scenografic (Jules Perahim) adecvat prin compoziția sa arhitecturală simplă necesității de reliefare a diversității de linii și culori.

IOANA POPESCU

„VASSA JELEZNOVA"
la studioul de teatru al I.A.T.C.

Piesa montată de clasa Moruzan a cunoscut două variante : una scrisă în 1910 și alta în 1935. Deosebirile dintre ele, chiar dacă nu ating structura personajului principal, sînt totuși atît de importante încît fiecare poate fi socotită ca o dramă aparte. Și dacă este mai puțin cunoscută, *Vassa Jeleznova* scrisă în 1910 are însă alte calități care recomandau punerea ei în scenă. Dacă este lipsită de încrederea în viitor, de un „mesaj" pe care omonima sa de mai tîrziu îl transmite (uneori cam declarativ, obositor, direct), ea are în schimb o mai crîncenă încleștare de forțe, un studiu psihologic al personajelor mai amănunțit și mai subtil. În vîrtejul din casa Jeleznovilor, ura dirijează totul. O ură oarbă, alimentată de o sete neomenească de bani, o ură care stinge orice încercare a eroilor de a fi altfel. Ca să trăiești în această luptă trebuie să fii nu numai puternic și abil, dar să renunți la orice sentiment care te-ar tulbura, te-ar face slab și, astfel, o victimă a celorlalți. Și, mai mult sau mai puțin, toți renunță. Dar toți au nevoie de dragoste, de căldură, de liniștea pe care, în viață, nu o găsesc niciodată. Chiar și neînduplecata Vassa — „cea de fier" — învingătoarea, cerșește în finalul piesei : „Măcar voi să mă iubiți... cît de cît ! Nu vă cer prea mult... numai puțină dragoste ! Doar și eu sînt om..."

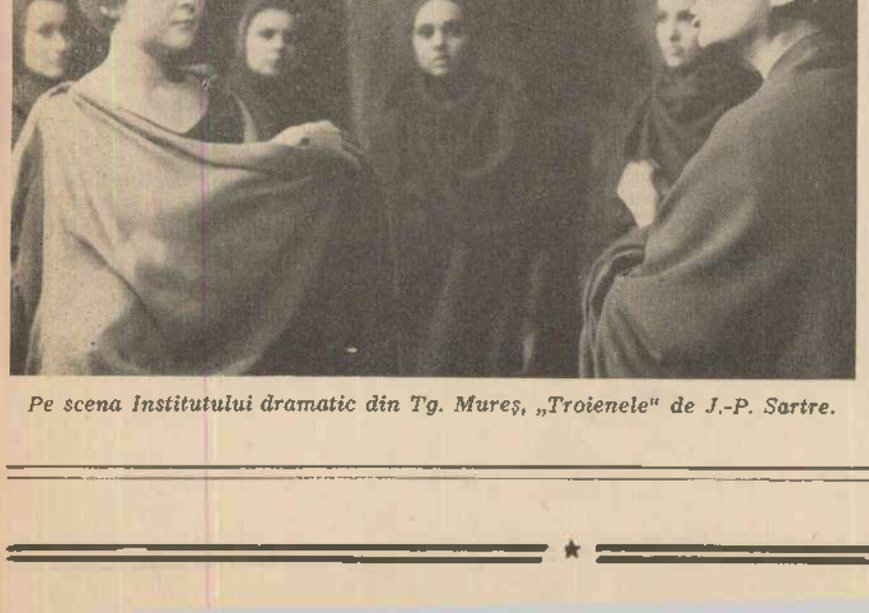
Agonia prelungită a personajelor nu are nimic înălțător în afara acestei omenești dar firave dorințe de a trăi în alt chip. Dar ea nu salvează eroii acestei drame, căci dezumanizarea îi pîndește din afara lor și, mai ales, din ei.

Un personaj puternic, un conflict dur, o deznădejde care este dorința unei alte lumi, sînt virtuțile acestei piese și, totodată, greutățile ei.

★

Încercarea studenților-actori (conduși de lectorii Constantin Moruzan și de asistenții Lidia Ionescu și Mihai Mereuță) de a interpreta această piesă a lui Gorki trebuie considerată ca temerară și, în unele momente, reușită. Ambiția de a reda *exact* drama apare evidentă încă din scenografie, care a urmat conștiincioasă indicațiile autorului, uneori pînă la amănunt. Dormitorul-birou al Vassei, ticsit de mobilă, pare el însuși o expresie a asfixiei, a lipsei de aer și lumină. Regia a reușit (în condițiile scenei de la „Cassandra") să creeze relații între acest depozit de consignație și actori. Relațiile dintre personaje sînt însă mult mai puțin prinse. Cu rare excepții, eroii *nu se întîlnesc* ; actorii par adesea preocupați mai mult de momentul cînd trebuie să spună replica, decît de *cum* să o spună. Comunicarea lor (în accepția imediată) pare sincopată, ruptă. Că se poate și altfel, ei sînt aceia care ne-o demonstrează : în actul III, Liudmila (Lucia Boga) încearcă să vorbească despre frumos; în tot acest timp, Pavel (Sergiu Ionescu), soțul ei, o privește atent căci o *ascultă* ; Liudmila simte aceasta și rămîne privind către el, o clipă măcar vor simți împreună ; dar veninul celorlalți este prezent și totul sfîrșește în venin. Deznodămîntul acestei mici scene este cumplit. Efortul în această discuție nu a fost însă constant ; în final abia mai întîlnim o astfel de emoție — sobra compoziție a celor trei femei îmbrăcate în negru rămase în lumină, în afara decorului pe care acum îl uiți, potențează drama Vassei, implorînd dragostea. În rest, spectacolul nu realizează clocotul interior al dramei, rămînînd la o ilustrație adeseori prea zgomotoasă. Interpreta Vassei, Yvonne Bertola-Podoleanu ne-a făcut să ne reamintim realele dificultăți ale acestui rol. Temperamentul actriței este generos și, exterior, Vassa ni se arată. Dar mintea ei ascuțită, modul ei de a gîndi și de a simți apar foarte rar. Un *personaj* creează Elena Jitcov în Natalia, dovedind aptitudini pentru comedie, care s-ar cere, uneori, mai controlate. De altfel, și Semion realizîndu-se în interpretarea degajată a lui Gabriel Săndulescu, cuplul lor este bun. La același diapazon, interpretarea fină a Irinei Mazanittis dezvăluie subtil perfidia și cupiditatea fățarniciei Ana. O matură stăpînire a mijloacelor actoricești demonstrează Dumitru Popescu în Mihailo Vasiliev ; calm, reținut și totuși, dezinvolt. Foarte bune scurtele apariții ale Sibyllei Oarcea în Dunia. Convingătoare, Ana Maria Oțetea în dificilul rol al Lipei. Inegal, Petru Dondoș (Prohor Jeleznov) ; îngroșînd cam mult caracterul grosolan al personajului, actorul are cîteva momente bune atunci cînd piesa îi cerea acest lucru, dar nu reușește să fie crezut în final, cînd situația îi impunea să fie mai reținut. Și nu pentru consolare, ci pentru a fi obiectiv, trebuie să notez că toate carențele arătate mai sus nu țin de altfel decît de o emotivitate firească la studenți-actori și de lipsa unei adevărate practici scenice.

MIHAI CREANGA

Pe scena Institutului dramatic din Tg. Mureș, „Troienele" de J.-P. Sartre.

Schițe de costume de Rodica PRATO

— Din expoziția studenților de la arhitectură —

■ THESEU

■ LEU

■ OBERON

■ TITANIA

■ THISBEA

■ HIPPOLYTA

Noi modalități teatrale : „spectacolul-lectură"

Teatrul Mic deschide drumuri nebătătorite ; premiere cu piese originale, debuturi, spectacole experimentale, recitaluri de poezie. O dată cu începutul noului an, ni se propune un nou experiment ; ciclul de „spectacole-lectură". Formulă rar utilizată la noi, această modalitate are menirea de a aduce în fața spectatorilor (auditorilor) texte dramatice care, dintr-un motiv sau altul n-au fost incluse în repertoriul curent al teatrului. Este vorba fie de texte din repertoriul național și universal, al căror conținut de idei și formulă de expresie le indică unei confruntări experimentale cu publicul, dar a căror modalitate, stil (sau eventuală montare) nu împlinesc toate cerințele sau posibilitățile spectacologice, fie că este vorba de piesele unor debutanți, care se verifică și se autoverifică în contact cu publicul, în vederea finisării lucrării sau a propriei lor maturizări artistice.

Obiectul primului spectacol-lectură l-a constituit poemul dramatic **Șun** subintitulat și **Calea neturburată.**

Războiul imperialist stîrnit de Hitler și Mussolini l-a făcut pe autorul de mai tîrziu al **Cronicilor optimistului** să se refugieze în studiul culturii clasice chineze. Din îmbinarea acestui material mitic cu ideea progresistă „că un călăuzitor de noroade ar trebui să-și propună drept scop fericirea pașnică a celor mulți și că mijlocul capital de a înfăptui acest lucru este confruntarea cu poporul însuși", a luat ființă **Șun.**

Epoca în care e situată acțiunea, în jurul anului 2250 î.e.n., precum și subtitlul (inexact) de **Mit mongol** i-au oferit autorului posibilitatea să-și publice lucrarea în chiar anul creării sale — 1943. Astfel drapată, problematica contemporană apare escamotată în faldurile hieratismului mitologic. **Șun** rămîne un simbol viabil, mai ales în acea epocă întunecată el putînd „să ajute pe unii cu vederea slabă să vadă soarele care înroșise aerul la orizont și care azi ne luminează deplin" (G. Călinescu). Însuși autorul nu-și numește lucrarea „piesă", ci scriere sau istorie, pentru că **Șun** nu este o operă dramatică în sine, ea făcînd doar legătura ca modalitate între „epic" și „dramatic", ultimul gen cultivat cu pasiune de G. Călinescu în **Ludovic XIX** sau schițele dramatice **Napoleon și Sfinta Elena, Războinarea lui Voltaire** sau cele inspirate din folclor, **Brezaia, Soarele și luna** etc. De aceea, ideea aleasă de regizorul Ion Cojar, vechi admirator al lui Călinescu — dramaturgul (și care a repetat vreme îndelungată **Ludovic al XIX-lea**, spectacolul a cărui premieră nu a mai avut loc !) de a reprezenta **Șun** într-un spectacol-lectură apare aproape firească. Ion Cojar a condus interpreții cu o finețe remarcabilă în descifrarea poeziei textului, în jocul de umbre și lumini al nuanțelor și a reușit frumoase momente de poezie hieratică, în ciuda faptului că nu întreg colectivul a avut forța de transfigurare a imaginii scenice. Experimentul este valoros în măsura în care el aduce actorul în situația de a compune personajul fără costum și grimă, servindu-i o interesantă și utilă confruntare cu propriile-i mijloace de expresie. Neamțu-Ottonel, Titus Lapteș, Ion Marinescu au fost pivoții acestui experiment, care a crescut în intensitate în cea de-a doua parte a spectacolului.

Utilă, inițiativa Teatrului Mic ne anunță în perspectivă întîlniri cu noi texte originale, scurtînd astfel drumul dintre masa secretariatului literar și rampă. Le așteptăm cu interes.

OLIMPIA VARADI